

О. Т. Левандівський,
к. е. н., доцент, Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника
ORCID iD: 0000-0002-5819-8377

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.10.32

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

O. Levandivskyi,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk

IMPROVEMENT OF THE ORGANIZATION OF THE INVESTMENT PROCESS AT AGRICULTURAL ENTERPRISES

Доведено, що у контексті розвитку аграрного сектора економіки у суспільстві сформувалася думка про необхідність прискорення темпів економічного росту у сільському господарстві. Як було доведено, основним чинником, який лімітує економічний ріст є низька інтенсивність інвестиційного процесу, що є результатом нестачі власних коштів. На збиткових підприємствах, як правило, має місце нестача власних джерел фінансування, а доступ до кредитних ресурсів обмежений наявністю кредиторською заборгованістю та високою вартістю позичкових коштів. Більшість прибуткових підприємств має недостатню суму прибутку після сплати податків для реалізації інвестиційних проектів.

Як доведено, інвестиційний процес розвивається під впливом загальної умови для продовження виробничої діяльності — можливість одержання прибутку і пов'язаного із цим скорочення терміну окупності довгострокових інвестицій. Саме тому інвестори, у першу чергу, звертають увагу на найбільш рентабельні галузі — виробництво пшениці, пивоварного ячменю, соняшника, кукурудзи на зерно.

Дослідженням встановлено, що більш інтенсивний процес спостерігається там, де здійснюються крупні одиничні проекти або у господарствах, де проводилася ефективна політика стратегічного розвитку. Приватні інвестори без активної участі держави будуть направляти інвестиції у найбільш привабливі галузі економіки. Однак інтереси товаровиробників не завжди збігаються із державною стратегією розвитку і баченням перспектив економічного росту галузі.

Вважаємо, що з метою підвищення інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств та фінансово-економічної їх діяльності доцільно створити обласну сільськогосподарську інвестиційну корпорацію та регіональний інформаційно-аналітичного і консалтингового центру АПК.

Метою діяльності корпорації є залучення додаткових інвестицій на розвиток сільськогосподарського виробництва області за рахунок коштів приватних інвесторів. Для досягнення поставленої цілі необхідно виконати такі задачі: підготовка привабливих пропозицій для інвесторів через формування виробничих комплексів; здійснення передінвестиційної оцінки пропозицій; сприяння реалізації інвестиційних проектів щодо розвитку виробничої та соціальної інфраструктури у сфері АПК.

Основними цілями системи управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств є: визначення економічної ефективності інвестиційного проекту, з метою встановлення доцільності його реалізації; забезпечення можливості залучення підприємством не-

обхідного обсягу інвестиційних ресурсів для реалізації інвестиційного проекту; формування механізмів і реалізації заходів, направлених на підвищення ефективності інвестиційної діяльності.

Представлені цілі системи управління інвестиційною діяльністю можуть бути реалізованими через механізм управління джерелами залучення інвестиційних ресурсів. При прийнятті управлінських рішень доцільно провести порівняльний аналіз інвестиційних проектів із врахування вартості капіталу за кожним варіантом можливих джерел залучення капіталу.

It is proved that in the context of the development of the agrarian sector of the economy, a society has formed the idea of the need to accelerate the rate of economic growth in agriculture. As has been proven, the main factor limiting economic growth is the low intensity of the investment process, which is the result of a lack of own funds. At loss-making enterprises, as a rule, there is a shortage of own sources of financing, and access to credit resources is limited by the availability of accounts payable and high cost of borrowed funds. Most of the profitable enterprises have insufficient profits after taxes to implement investment projects.

As it is proved, the investment process develops under the influence of the general conditions for the continuation of production activity — the possibility of profit and the resulting reduction of the payback period of long-term investments. That is why investors, first of all, pay attention to the most profitable industries — the production of wheat, brewer's barley, sunflower, corn for grain.

The study found that a more intense process is observed where large single projects are carried out or at farms where an effective policy of strategic development was conducted. Private investors without the active participation of the state will direct investments in the most attractive sectors of the economy. However, the interests of commodity producers do not always coincide with the state strategy of development and the vision of the prospects of economic growth in the industry.

We believe that in order to increase the investment attractiveness of agricultural enterprises and their financial and economic activity, it is advisable to create a regional agricultural investment corporation and a regional information-analytical and consulting center of the agro-industrial complex.

The purpose of the corporation's activity is to attract additional investments for the development of agricultural production in the region at the expense of private investors. In order to achieve this goal, the following tasks must be fulfilled: preparation of attractive offers for investors through the formation of production complexes; realization of pre-investment evaluation of proposals; assistance in implementation of investment projects on the development of industrial and social infrastructure in the field of agro-industrial complex.

The main objectives of the investment management system of agricultural enterprises are: definition of the economic efficiency of the investment project in order to determine the feasibility of its implementation; ensuring the possibility of attracting the necessary investment resources for the investment project; the formation of mechanisms and implementation of measures aimed at increasing the efficiency of investment activities.

The presented objectives of the investment management system can be implemented through the mechanism of managing the sources of investment resources. When making managerial decisions, it is expedient to conduct a comparative analysis of investment projects to take into account the cost of capital for each option of possible sources of capital attraction.

Ключові слова: сільськогосподарське підприємство, управління, капітал, інвестиційна діяльність, інфраструктура.

Key words: agricultural enterprise, management, capital, investment activity, infrastructure.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У контексті розвитку аграрного сектора економіки у суспільстві сформувалася думка про необхідність прискорення темпів економічного росту у сільському господарстві. Як було доведено, основним чинником, який лімітує економічний ріст є низька інтенсивність інвестиційного процесу, що є результатом нестачі власних коштів. На збиткових підприємствах, як правило, має

місце нестача власних джерел фінансування, а доступ до кредитних ресурсів обмежений наявністю кредиторською заборгованістю та високою вартістю позичкових коштів. Більшість із прибуткових підприємств мають недостатню суму прибутку після сплати податків для реалізації інвестиційних проектів.

Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств розвивається нерівномірно і супровод-

жується активною інноваційною діяльністю, в основному, концентрується у таких об'єктах: нових інтеграційних структурах (із переважанням приватних інвестицій); дослідних і племінних господарств (із переважанням державних і власних інвестиційних ресурсів); передових господарствах, які зберегли свій економічний потенціал (із використанням для інвестицій власних і кредитних ресурсів).

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок у дослідження значення та ролі інвестицій в умовах ринкової економіки було зроблено класиками економічної теорії та менеджменту: П. Друкером, Дж. Кейнсом, Ф. Кене, М. Кондратьєвою, М. Портером, Р. Роджерсом, М. Туган-Барановським А. Смітом, П. Самуельсоном, К. Фріманом, Шумпетера, Д. Юма та ін.

Окремі питання організації, управління, фінансування, оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів сільськогосподарських підприємств містяться у в наукових розробках українських вчених, а саме: В. Борисова, В. Васенка, А. Гайдучького, О. Гальчинського, О. Гудзь, О. Гудзинського, І. Бланка, М. Дем'яненка, Т. Дударя, М. Кісіля, М. Коденської, М. Корецького, С. Кравченка, О. Крисального, М. Кропивки, Г. Лайко, П. Макаренка, М. Маліка, Л. Михайлова, Г. Мостового, П. Саблука, О. Савченка, О. Олійника, Б. Пасхавера, О. Прокопенка, О. Скидана, В. Трегобчука, О. Тивончука, А. Чупіса, В. Юрчишина.

Проте в умовах пореформеного розвитку перед аграрними підприємствами постають нові проблеми зумовлені рівнем розвитку ринкового середовища, конкуренцією, глобальними тенденціями.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організації інвестиційного процесу в сільськогосподарських підприємствах.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Як доведено, інвестиційний процес розвивається під впливом загальної умови для продовження виробничої діяльності — можливість одержання прибутку і зв'язного із цим скорочення терміну окупності довгострокових інвестицій. Саме тому інвестори, у першу чергу, звертають увагу на найбільш рентабельні галузі — виробництво пшениці, пивоварного ячменю, соняшника, кукурудзи на зерно.

Дослідженням встановлено, що більш інтенсивний процес спостерігається там, де здійснюються крупні одиничні проекти або у господарствах, де проводилася ефективна політика стратегічного розвитку. Приватні інвестори без активної участі держави будуть направляти інвестиції у найбільш привабливі галузі економіки. Однак інтереси товаровиробників не завжди співпадають із державною стратегією розвитку і баченням перспектив економічного росту галузі. Так, впродовж тривалого періоду в країні створилася дефіцит продуктів тваринництва, зокрема, яловичини, що свідчить про низьку ефективність інвестицій у цю галузь. У цій си-

туації держава повинна приймати і здійснювати активні заходи впливу. Отже, при очікуваній позиції приватних інвесторів на ринку інвестицій держава стала виступати як важливий учасник та ініціатор національних інвестиційних проектів, визначаючи пріоритети для інвестування.

Сучасна державна інвестиційна політика орієнтується на формування інвестиційного середовища з метою залучення приватних інвестицій. Система державної підтримки інвестиційної діяльності представляє собою різноманітних форм і методів як безповоротного, так і пільгового державного фінансування суб'єктів АПК з метою створення сприятливих економічних умов для ведення прибуткового сільськогосподарського виробництва. Основними принципами державної підтримки повинні бути: ефективність: інвестиції повинні направлятися на реалізацію чітко визначених стратегічних цілей, що ґрунтуються на національних конкурентних перевагах; системність: держава повинна розробляти програму розвитку села, розробляючи стратегічні пріоритети розвитку усіх суміжних секторів економіки і соціальної сфери; довго строковість: для планування інвестиційної діяльності держава повинна гарантувати стабільні та передбачувані умови функціонування сільськогосподарських товаровиробників на декілька років вперед; протекціонізм з метою відновлення виробничого потенціалу вітчизняного сільськогосподарського виробництва необхідна його захист від конкуренції із субсидованим імпортом; пріоритет інновацій: в умовах зростаючої конкуренції інвестиції лише новітні розробки дозволяють підвищити конкурентоспроможність вітчизняного сільськогосподарського виробництва.

Основною метою державної аграрної політики на сучасному етапі розвитку є забезпечення сталого розвитку сільського господарства, для чого державні органи структури повинні визначати загальну стратегію і здійснювати відповідну державну підтримку у реалізацію крупних проектів, направлених на створення інфраструктури, вирішення соціальних проблем на селі. До основних напрямів регіонального регулювання рівня інвестиційної привабливості сільськогосподарських товаровиробників, можна віднести заходи по підвищенню їх інвестиційної активності та ефективному управлінню інвестиціями.

Методи регіонального регулювання підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектора економіки повинні ґрунтуватися на принципах: рефлексивності, тобто чутливості до потреб розвитку галузі; необхідності альтернативних джерел інформації.

Вважаємо, що з метою підвищення інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств та фінансово-економічної їх діяльності доцільно створити обласну сільськогосподарську інвестиційну корпорацію та регіональний інформаційно-аналітичного і консалтингового центру АПК (рис. 1).

Сільськогосподарська інвестиційна корпорація є уповноваженою організацією у сфері створення і розвитку інвестиційних проектів сільськогосподарських підприємств Івано-Франківської області. Вона повинна діяти на основі принципів державно-приватного партнерства і забезпечувати ефективну взаємодію між адміністрацією та інвесторами.

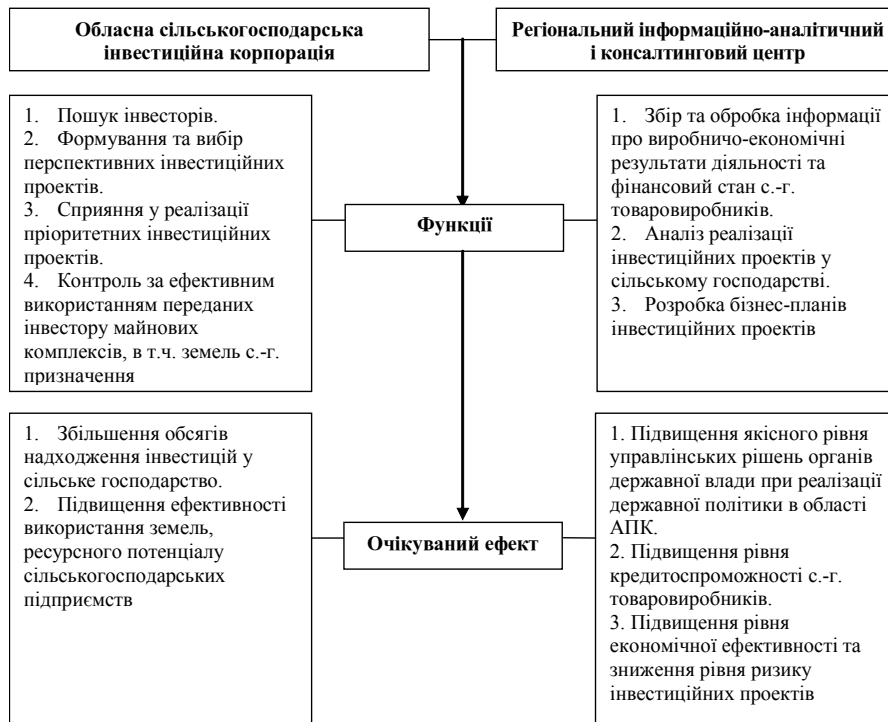

Рис. 1. Формування об'єктів інвестиційної інфраструктури АПК регіону

Необхідність створення корпорації зумовлена такими причинами: уповільненням надходження обсягів інвестицій у галузь; необхідністю підвищення економічної ефективності вкладень; організацією роботи із інвесторами на новому якісному рівні; наявністю так званих "недобросовісних інвесторів", які скуповують майнові сільськогосподарські об'єкти із метою проведення спекулятивних угод із ними, що призводить до загострення соціальної напруги на селі; необхідністю сприянню крупним інвесторам, основною метою яких є реалізація масштабних комплексних проектів розвитку, які включають у себе програму корінною модернізації виробництва.

Метою діяльності корпорації є залучення додаткових інвестицій на розвиток сільськогосподарського виробництва області за рахунок коштів приватних інвесторів. Для досягнення поставленої цілі необхідно виконати наступні задачі: підготовка привабливих пропозицій для інвесторів через формування виробничих комплексів; здійснення передінвестиційної оцінки пропозицій; сприяння реалізації інвестиційних проектів щодо розвитку виробничої та соціальної інфраструктури у сфері АПК.

Основні напрями діяльності корпорації: аналіз та сприяння вирішенню соціально-економічних задач розвитку Івано-Франківської області; проведення заходів по підвищенню економічної привабливості області; здійснення контролю за ефективністю виробничо-майнових комплексів, які передаються інвестору з метою реалізації інвестиційних проектів; проведення форумів, семінарів, конференцій щодо економічного розвитку галузі області.

Необхідність створення регіонального інформаційно-аналітичного і консалтингового центра АПК зумовлена: потребою у забезпеченні автоматизації функцій

збирання і обробки виробничо-економічних і фінансових даних діяльності сільськогосподарських товаровиробників, а також формування банку інформації; потреба в формуванні бухгалтерської та аналітичної розробки планів виробничо-фінансової діяльності, звітності та зведених балансів на регіональному рівні, а також врахування субсидій по кредитах; потребою в оперативному аналізі результатів фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств області, а також поетапного моніторингу результатів реалізації інвестиційних проектів у сфері АПК і розробці заходів по підвищенню ефективності господарської діяльності та антикризових заходів; підвищенням ефективності інформаційної взаємодії регіональних органів управління АПК на основі сучасних інформаційних технологій.

Окрім необхідності підвищення рівня інвестиційної привабливості аграрної сфери, існує цілий ряд чинників, які специфічні для кожного виду інвестора, негативний вплив який стримує розвиток їх інвестиційної діяльності у сільському господарстві. До основних чинників, які стримують участь приватного і банківського капіталу в інвестиційній діяльності аграрного сектору економіки, можна віднести: низький рівень прибутковості і фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств, кредитування яких банкам не вигідно, а також відсутність стабільних і передбачуваних умов функціонування сільськогосподарських товаровиробників на середньострокову перспективу (3—5 років) зумовлюють гостру необхідність ведення фінансово-економічного моніторингу та оперативної реалізації бізнес планів інвестиційних проектів; низька здатність сільськогосподарських підприємств до сприйняття інвестицій, пов'язаних із недостатньою якісною оцінкою інвестиційних проектів.

Останній чинник можна пояснити нестачею на селі висококваліфікованих спеціалістів, які володіють сучас-

ними методиками підготовки бізнес-планів інвестиційних проектів. Якщо на представлений до банку інвестиційний проект відсутня затверджена проектно-кошторисна документація, а також розроблений бізнес-план, то такий проект буде відхиленим. Вирішення такої проблеми, пов'язано із підготовкою та залученням до аграрної сфери спеціалістів в області інвестиційно-інноваційного проектування, а також із розвитком регіональних служб, які спроможні оперативно виконувати дані завдання.

Організація управління інвестиційною діяльністю представляє собою систему принципів і методів розробки і прийняття управлінських рішень, пов'язаних із вибором конкретних об'єктів інвестування, залученням необхідного обсягу інвестиційних ресурсів, оптимізацією джерел їх надходження, а також забезпеченням максимально можливої ефективності їх використання безпосередньо у процесі реалізації інвестиційної діяльності.

Ефективність системи управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств базується на виконанні таких умов: структуризації проблеми і побудова дерева цілей; використання наукових методів і підходів прийняття управлінських рішень; забезпечення багатоваріантності при прийнятті управлінського рішення; забезпечення співставленості варіантів рішень, що приймаються; формування якісної інформаційної бази розробки та прийняття управлінських рішень; наявність механізму реалізації прийнятого рішення; розробка системи відповідальності та мотивації при прийнятті якісного та ефективного рішення.

Підвищення ефективності системи управління інвестиційною діяльністю починається із формування цільової підсистеми, яка представляє собою певну сукупність цілей, для виконання і вирішення яких формується така система управління.

Основними цілями системи управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств є: визначення економічної ефективності інвестиційного проекту, з метою встановлення доцільності його реалізації; забезпечення можливості залучення підприємством необхідного обсягу інвестиційних ресурсів для реалізації інвестиційного проекту; формування механізмів і реалізації заходів, направлених на підвищення ефективності інвестиційної діяльності.

Представлені цілі системи управління інвестиційною діяльністю можуть бути реалізованими через механізм управління джерелами залучення інвестиційних ресурсів. При прийнятті управлінських рішень доцільно провести порівняльний аналіз інвестиційних проектів із врахування вартості капіталу за кожним варіантом можливих джерел залучення капіталу.

Підвищити ефективність інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств можна через прийняття ефективних управлінських рішень. Направлених на підвищення дохідності інвестиційного проекту, та здійснюючи управління джерелами інвестиційних ресурсів, що дозволить істотно знизити величину затрат інвестиційних ресурсів.

Можливості сільськогосподарських підприємств по збільшенню дохідності проекту обмежені. По-перше, дохідність інвестиційного проекту підприємства у

більшості випадків визначається попитом на продукцію. По-друге, при визначенні ефективності майбутнього інвестиційного проекту значення показника приведеної величини доходу мають плановий характер. Висока мінливість зовнішнього середовища функціонування підприємства зумовлює низьку можливість точної оцінки майбутніх грошових потоків, пов'язаних із реалізацією інвестиційного проекту, та істотно утрудняє управління інвестиційною діяльністю.

Ефективність управління джерелами інвестиційних ресурсів повністю визначається управлінськими рішеннями, що приймаються менеджментом підприємством. Враховуючи обставину, що інвестиційні ресурси, необхідні для реалізації інвестиційної діяльності, необхідно залучити у поточному періоді, то прийняті управлінських рішень не мають ризику невизначеності.

Отже, управління джерелами інвестиційних ресурсів є реальною основою формування системи управління інвестиційною діяльністю, яка дозволяє виконати усі поставлені перед системою цілі.

У основі системи управління фінансуванням інвестиційної діяльності, яка представлена у західних виданнях по менеджменту, лежить ціленаправленість на забезпечення залучення необхідного обсягу інвестиційних ресурсів за мінімально можливою вартістю. Критерієм ефективності функціонування даною системою управління є співвідношення між поточною середньозваженою вартістю використовуваних ресурсів і мінімально можливою вартістю залучених коштів, досягається підприємством при оптимальному співвідношенні власного і позичкового капіталу. Отже, ефективність системи управління інвестиційною діяльністю розглядається виключно з точки зору задоволення інтересів менеджменту підприємства, що полягає у забезпеченні максимально можливої економічної ефективності залучення та використання усіх видів ресурсів.

Система управління фінансуванням інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств включає наступні основні етапи. На першому етапі доцільно провести вивчення існуючих проблем, які пов'язані із реалізацією інвестиційної діяльності та визначити основні цілі системи управління.

Отже, на першому етапі система управління інвестиційною діяльністю, яка формується менеджментом сільськогосподарських підприємств, повинна передбачити вирішення таких основних задач:

- розробка механізму, який би дозволив мінімізувати вартість залучених інвестиційних ресурсів, і реалізується через комбінування різних джерел їх формування;

- забезпечення необхідного рівня контролю над підприємством зі сторони його власників. У більшості випадків, власники підприємства відмовляться від реалізації інвестиційного проекту, якщо здійснення інвестиційної діяльності буде супроводжуватися виникненням ризику втрати контролю над підприємством, що зумовлено випуском додаткових звичайних акцій; підтримка максимально високого рівня "закритості" інсайдерської інформації підприємства. Підприємства, які здійснюють зовнішнє залучення, змушені реалізувати ряд організаційних заходів, пов'язаних із формуванням прозорої структури власності, наданням інфор-

мації про акціонерів та операціях із цінними паперами підприємства, а також випланих винагородах, формуванням бухгалтерської та фінансової звітності за міжнародними та вітчизняними стандартами, проведенням незалежного аудиту виробничо-фінансової діяльності підприємства. Реалізація більшості вище перерахованих заходів суперечить інтересам власників підприємства, які зацікавлені у збереженні максимальної конфіденційності як стосовно підприємства, так і безпосередньо стосовно їх самих; мінімізація часових та організаційних затрат, пов'язаних із виконанням робіт по залученню зовнішнього фінансування; формування публічної кредитної історії підприємства.

На другому етапі проводиться аналіз інформації щодо можливих варіантів виконання поставлених цілей. Відповідно, система управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств повинна передбачити дослідження потенційних джерел ресурсів, аналіз індивідуальних їх характеристик, а також можливості використання конкретних джерел інвестиційних ресурсів у якості основи для досягнення тих чи інших цілей системи управління.

Зазначимо, що нині для вітчизняних фінансово стійких сільськогосподарських підприємств розміщення облігаційної позики є абсолютно доступним і ефективним джерелом фінансування інвестиційної діяльності, який дозволив би не лише залучати більш дешеві, порівняно із банківським кредитом, інвестиційні ресурси, але й надавати ширші можливості по управлінню борговими коштами.

Доведено, що банківський кредит на цьому етапі розвитку вітчизняної банківської системи характеризується істотними недоліками, які істотно знижують ефективність використання даного джерела ресурсів у якості основи реалізації інвестиційної діяльності. Вартість інвестиційних ресурсів, одержаних за рахунок банківського кредиту, перевищує вартість коштів. Які залучаються за рахунок облігаційної позики.

Проведене дослідження також дозволяє зробити висновок про те, що система управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств буде не завершеною, а її функціонування не повністю ефективним, якщо система не буде включати можливість використання первинного розміщення акцій на фондовому ринку у якості джерела інвестиційних ресурсів.

Третій етап система управління фінансуванням інвестиційної діяльності полягає у розробці конкретного управлінського рішення, яке дозволяє виконати поставлені задачі системи фінансування інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Ефективність процесу управління зумовлена використанням наукових методів розробки і прийняття управлінських рішень. Відомо, що у якості основної цілі системи управління фінансуванням інвестиційної діяльності розглядається залучення інвестиційних ресурсів за мінімально можливою вартістю. Однак ефективність системи управління фінансуванням інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств, оцінюється як з точки зору менеджменту організації, метою діяльності якого є залучення інвестиційних ресурсів за мінімально можливою ціною, що передбачає одночасне використання і боргового, і дольового фінансування, як і з точки зору його

власників, які зацікавлені, насамперед, збереженням максимального контролю над ним. Отже, основною метою системи управління інвестиційною діяльністю є знаходження оптимальних управлінських рішень, виконання яких буде максимально можливо задовольняти інтереси одночасно менеджменту, і власників підприємства.

Цей метод прийняття управлінських рішень у рамках системи управління фінансуванням інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств включає такі етапи:

1. Ранжування поставлених задач, в основі якого лежить встановлення питомої ваги кожного завдання у досягненні основної цілі системи управління. При ранжуванні цілей необхідно орієнтуватися до того, щоб вагомість цілі, яка не може бути виражена кількісно, зводилася до мінімуму. За допомогою даного прийому знижується рівень впливу фактору суб'єктивності оцінки ефективності управлінського рішення, що приймається.

2. Формування морфологічної матриці, де по вертикалі відображається сукупність усіх задач, а по горизонталі — варіанти вирішення даних задач, різноманітні джерела залучення ресурсів представлені у вигляді різноманітних варіантів залучених і власних ресурсів.

У якості джерела власних інвестиційних ресурсів може розглядатися нерозподілений прибуток, додатковий випуск акцій підприємства. Джерелами позичкових інвестиційних ресурсів можуть виступати або розміщення облігаційної позики, одержання банківського кредиту, фінансовий лізинг.

3. Встановлюються критерії визначення ефективності виконання поставленої задачі за всіма можливими варіантами власних та позичених ресурсів.

За ціллю мінімізації вартості позичених інвестиційних ресурсів критерієм ефективності, на нашу думку, може виступати співвідношення між поточною і мінімально можливою вартістю ресурсів (наприклад, при їх збігу ефективність управління оцінюється 100%, при двократному перевищенні поточної вартості над мінімально можливою — 0%).

За метою збереження максимального контролю над підприємством зі сторони його власників критерієм ефективності може виступати збереження нинішніми власниками контрольного пакету акцій. Наприклад, ефективність управлінського рішення буде оцінюватися за даним критерієм на рівні 100%, якщо ніні власники підприємства збережуть повний контроль над підприємством. Управлінське рішення, що приймається, буде неефективним (ефективність дорівнює нулю) якщо при реалізації інвестиційної діяльності у розпорядженні нинішніх власників залишається 50% звичайних акцій підприємства. Для цілей і задач, які не володіють кількісною характеристикою, здійснюється суб'єктивна оцінка ефективності їх виконання та вирішення.

4. Визначається сума добутоків ефективності виконання кожної конкретної поставленої цілі і задачі та питомої ваги важливості такої цілі у досягненні основної цілі системи управління для кожного конкретного співвідношення власних і позичкових інвестиційних ресурсів.

5. Максимальне значення із одержаних сум визначається оптимальне співвідношення джерел залучення інвестиційних ресурсів, при якому ефективність системи управління досягається максимально можливе значення.

Очевидно, що не існує абсолютно ефективної системи управління, що можна пояснити існуванням двох груп економічних суб'єктів менеджменту підприємства та її власників, які пред'являють різноманітні вимоги до системи управління.

Четвертий, останній етап передбачає реалізацію і контроль виконання управлінських рішень. Здійснення процесу контролю вимагає проведення, з одного боку, дослідження та аналіз одержаних результатів прийнятих управлінських рішень і, з другого боку, внесення змін у хід реалізації прийнятих управлінських рішень.

Одержані розрахунки за запропонованою методикою можуть стати основою для прийняття рішення відносно реалізації або відхилення інвестиційного проекту, що розглядається. Для здійснення цієї можливості необхідно ввести три критерії. По-перше, очікувана дохідність проекту (IRR) повинна перевищувати вартість залучених інвестиційних ресурсів. По-друге, чистий приведений дохід (NPV) за даної вартості інвестиційних ресурсів повинен бути позитивним і перевищувати певний рівень, який встановлено підприємством. По-третє, необхідно встановити максимально допустимий рівень диверсифікації власного капіталу. Якщо співвідношення власних і позичених коштів, при якому ефективність системи управління досягає максимального значення при заданому обсязі фінансування, буде таким, що вартість залучених позичкових інвестиційних ресурсів перевищує планову дохідності проекту, або приведе до значного зниження контролю над підприємством зі сторони нинішніх власників, то від такого проекту необхідно відмовитися.

ВИСНОВКИ

З метою підвищення інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств необхідно створювати адекватну систему інститутів, орієнтованих на обслуговування безпосередніх товаровиробників. Доведено, що на регіональному рівні доцільно створити обласну сільськогосподарську інвестиційну корпорацію та регіональний інформаційно-аналітичного і консалтингового центру АПК, основною метою яких буде реалізація комплексу заходів, які сприяють задоволенню потреб сільськогосподарських підприємств в інвестиційних ресурсах.

Для фінансово-кредитних організацій, які забезпечують інвестиційними ресурсами і надають відповідні послуги товаровиробникам галузі, доцільно запровадити спеціальний спрощений порядок реєстрації й одержання ліцензій, знизити резервні вимоги пропорційно розмірам інвестицій, надати державні гарантії повернення частини вкладених коштів.

Література:

1. Хвесик Ю.М. Інвестиції в аграрний сектор: пріоритети та механізми нарощення / Ю.М. Хвесик // Інвестиції: практика та досвід. — 2016. — № 22. — С. 5—8.

2. Миколаєнко Л.А. Інвестиції в аграрний сектор України / Л.А. Миколаєнко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер.: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. — 2013. — Вип. 181(5). — С. 66—72.

3. Спаський Г.В. Інвестиційна діяльність у сільськогосподарських підприємствах Закарпатської області / Г.В. Спаський // Економіка АПК. — 2018. — № 7. — С. 47—55.

4. Ільчук В. Інноваційно-інвестиційна діяльність АПК: сучасний стан і проблеми розвитку / В. Ільчук, Т. Шмопер // Agricultural and resource economics: international scientific e-journal. — 2017. — Vol. 3, № 1. — С. 108—118.

5. Каленська В. П. Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях / В. П. Каленська // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. — 2015. — Вип. 14. — С. 214—217.

6. Мазана Т.В. Інвестиційна діяльність в аграрному виробництві / Т.В. Мазана, В.П. Ткаченко // Агросвіт. — 2016. — № 11. — С. 47—50.

7. Комарова І. Л. Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств Черкащини / І.Л. Комарова // Економіка АПК. — 2015. — № 4. — С. 51—56.

8. Стариченко М.А. Інноваційно-інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств / М.А. Стариченко // Вісник аграрної науки. — 2015. — № 4. — С. 73—75.

References:

1. Khvesyk, Yu.M. (2016), "Investment in agrarian sector: priorities and increase mechanisms", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 22, pp. 5—8.

2. Mykolaïenko, L.A. (2013), "Investments in the agrarian sector of Ukraine", *Naukovyj visnyk Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Ser.: Ekonomika, ahrarnyj menedzhment, biznes*, vol. 181(5), pp. 66—72.

3. Spas'kyj, H.V. (2018), "Investment activity in agricultural enterprises of the Transcarpathian region", *Ekonomika APK*, vol. 7, pp. 47—55.

4. Il'chuk, V. and Shmoper, T. (2017), "Innovation-investment activity of the agroindustrial complex: current state and development problems", *Agricultural and resource economics: international scientific e-journal*, vol. 3, no. 1, pp. 108—118.

5. Kalens'ka, V.P. (2015), "Investment activity of agricultural enterprises in radiation-polluted territories", *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seria: Ekonomika i menedzhment*, vol. 14, pp. 214—217.

6. Mazana, T.V. and Tkachenko, V.P. (2016), "Investing activity in agricultural production", *Ahrosvit*, vol. 11, pp. 47—50.

7. Komarova, I.L. (2015), "Investment activity of agricultural enterprises of Cherkassy region", *Ekonomika APK*, vol. 4, pp. 51—56.

8. Starychenko, M.A. (2015), "Innovation and investment activity of agricultural enterprises", *Visnyk ahrarnoi nauky*, vol. 4, pp. 73—75.

Стаття надійшла до редакції 03.05.2019 р.